

УДК 338.43:636

О. С. Павленко,
старший викладач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

ОБГРУНТУВАННЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНОГО ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГАЛУЗІ НУТРИЇВНИЦТВА

O. Pavlenko,
senior lecturer department of economic theory and agricultural economics
Dnipropetrovsk State Agrarian-Economic University

STUDY FOR THE ESTABLISHMENT OF INTEGRATION FORMATION OF NUTRIA'S FARMING

У статті розкрито сутність стратегічних орієнтирів створення інтеграційного об'єднання суб'єктів галузі нутріївництва; представлено основні пріоритети та надбання його розвитку; сформовано модель проектної інтеграції на сучасному етапі; встановлено роль і функції кожного з учасників формування; розкрито зміст завдань і перспектив інтеграційного об'єднання із стратегічної та соціально-економічної точки зору.

The article reveals the essence of strategic guidelines create integration associations of industry nutria's farming; presents the main priorities and achievements of its development; formed model integration project at this stage; founding the role and function of each participant formation; the content of challenges and prospects of integration association with strategic and socio-economic point of view.

Ключові слова: стратегічне управління, інтеграційне формування, інформаційна інфраструктура, нутріївниче виробництво, господарство-інтегратор, ефект масштабу, ефект синергії.

Key words: strategic management, forming integration, information infrastructure, nutria production, farm-integrator, economies of scale, synergy.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

Ринкові закони змушують знаходити в кожній галузі такі форми господарювання, які б сприяли виживанню в умовах гострої конкуренції. Проведені нами дослідження дозволяють говорити про наявність попиту на м'ясо та хутро нутрії, готовність нутрієводів-аматорів займатися комерційним нутріївництвом, а нутріївничих ферм — нарощувати обсяги виробництва. В той же час є низка причин, виявлених нами в процесі наукової праці, що стримують розвиток підприємств цієї галузі. Однією з основних причин є відсутність кооперації та інтеграції між економічними суб'єктами, прямо або побічно пов'язаними із нутріївничим бізнесом. Незадовільне соціально-економічне положення жителів сільських територій сприяє пошуку додаткових джерел доходу, а також відтоку молоді і перспективної трудової сили в міста.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання, пов'язані з розвитком кооперації та інтеграції у сільському господарстві України та функціонуванням різних аграрно-промислових формувань, знайшли відображення в

наукових працях В.Я. Амбросова, В.Г. Андрійчука, П.С. Березівського, Б.В. Данилова, В.С. Дієперова О.І. Драган, О.В. Коваленко, М.Ю. Коденської, О.В. Крисального, М.Й. Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, О.О. Мороз, П.Т. Саблука, Н.С. Скопенко та інших [1—5]. Разом з тим існує потреба в поглибленому дослідженні галузевих та регіональних особливостей інтеграційних процесів.

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток нутріївничого бізнесу, основою якого, на наш погляд, повинно бути виробництво нутріївничої продукції в симбіозі малих форм господарювання та великих підприємств-інтеграторів при наявності ефективних елементів державної, інформаційної та наукової підтримки в процесі кооперації та інтеграції, що спричинить ефект синергії, позитивно позначиться на діяльності всіх організаційно-економічних форм господарювання в межах реалізації національних програм розвитку АПК. Необхідність і важливість агропромислової інтеграції в нутріївничій сфері викликана вимогами раціонального використання обмежених економічних ресурсів, необхідністю в зближенні сільськогоспо-

дарських товаровиробників з переробними і торговельними підприємствами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кооперація та інтеграція внутрішніх товаровиробників при виробництві, переробці і збуті внутрішньої продукції дозволяє забезпечити зацікавленість працівників у збільшенні обсягів виробництва шляхом впровадження сучасних інноваційних технологій та досягнення спільної ефективності. Питання щодо об'єднання внутрішніх підприємств з подальшим утворенням інтеграційної організації є актуальними та підтримуються багатьма фахівцями цієї галузі. В сучасних умовах необхідно розпочати налагоджувати зв'язки між виробниками та переробниками внутрішньої продукції під егідою створення спеціалізованого угруповання з залученням до співробітництва господарств населення, інвестиційно-фінансових, науково-дослідних та державних організацій. Такий підхід базується на розвиткові малого бізнесу в поєднанні з великомасштабним виробничим ядром, ринками збуту та інформаційною інфраструктурою є найбільш прийнятним в умовах сучасності і у випадку створення сприятливих передумов швидко відреагує на зміни збільшенням обсягів виробництва та емерджентністю.

Кооперація та інтеграція внутрішнього і створення об'єднань підприємств мають наступні переваги: акумуляція трудових, фінансових та матеріальних ресурсів; скорочення часу виробничого процесу; економія на масштабах; синергетичний ефект; можливість доступу до нових знань (технологія, техніка, організація виробництва, управління, маркетинг тощо); більш широке розповсюдження інформації; оптимізації інформаційних потоків; можливості для соціального розвитку регіону; створення нових робочих місць; збільшення надходжень до місцевого бюджету; створення кращих умов для поєднання особистої зацікавленості їх членів з інтересами всіх учасників процесу виробництва; захисту членів об'єднання від монополістичних проявів хутропереробних, збутових, банківських та інших структур. Становлення вертикальних і горизонтальних зв'язків між внутрішніми підприємствами дадуть можливість створити цілісну ефективну систему, яка, у свою чергу, дозволить інтегрувати окремих товаровиробників в агробізнес.

На наш погляд, об'єднання економічних суб'єктів, задіяних у внутрішньому, необхідно здійснити з метою підвищення ефективності їх виробництва, що призведе до стабілізації економіки всіх її учасників, збільшення оборотності об-

ігових коштів, розширення фінансування інвестиційних проектів, динамічного розвитку виробництва та підвищення конкурентоздатності сільськогосподарської продукції. Потрібно організувати спеціалізовані структури зі збуту, переробці, пакуванню, зберіганню, транспортуванню та торгівлі продукцією внутрішнього виробництва. За таких умов виникає потреба в ефективному контролі і керуванні всім ланцюгом "виробник-споживач".

При об'єднанні, економічні суб'єкти необхідно зв'язати між собою технологічно (за участю у процесі створення продукту) та економічно: погоджена ціноутворення, маркетингу, реклами, розподілу зон господарювання. При підвищенні рівня розвитку та спеціалізації виробництва внутрішньої продукції контакт безпосереднього виробника продукції з кінцевим споживачем стане більш опосередкованим.

Необхідність в організації нових інтеграційних формувань виходить з об'єктивних передумов, серед яких слід виділити: багатогалузевий характер виробництва; відсутність у деяких підприємств можливостей створення конкурентоздатного виробництва з впровадженням інтенсивних технологій; відсутність належного рівня підготовки трудових ресурсів та інформаційного забезпечення. Отже, створення інтегрованого формування (об'єднання) можливе за наступних умов: територіальна близькість виробництва та переробки; зацікавленість з боку потенційних учасників (ініціатива знизу); наявність компетентного лідера, здатного поєднати односторонні і очолити формування (об'єднання); підтримка з боку адміністративних органів. Вважаємо, що найбільш прийнятною є контрактна форма інтеграції. При цій формі взаємини між виробниками, переробними підприємствами та реалізаторами регулюються довгостроковими договорами, в яких обумовлюються умови і форма розрахунків за продукцію, розподіл між учасниками всіх можливих ризиків, дотримання умов контракту зміцнює економічні взаємини між суб'єктами господарювання.

Стратегічні кроки при організації об'єднання економічних суб'єктів внутрішнього виробництва: вивчення потенційних членів майбутнього союзу; аналіз системи керування і технології виробництва з погляду участі в процесі створення продукції; вертикальне та горизонтальне об'єднання учасників з врахуванням методів економічного регулювання, наголошуючи на децентралізації управлінської структури як показника ринкової економіки.

Завдання побудови моделі об'єднання включають: розробка спільної стратегії розвитку підприємств галузі та підвищення їх ефективності; створення єдиного механізму ефективно-

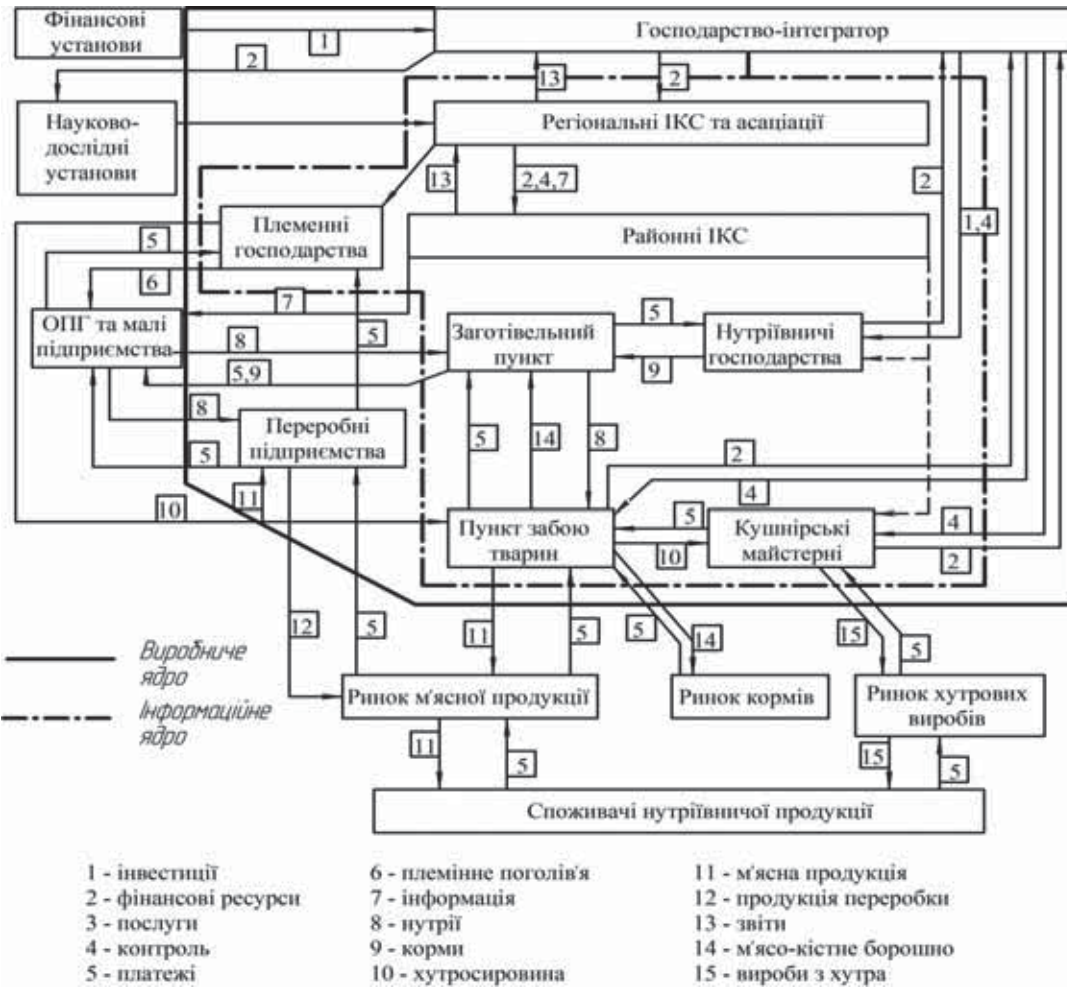

Рис. 1. Проектна схема інтеграційного формування суб'єктів галузі нутріівництва

го відтворення ресурсів; забезпечення справжнього партнерства взаємозацікавлених, економічно відповідальних сторін з рівними правами та обов'язками; стабільне керування та підтримка; досягнення збільшення обсягу продукції високої якості; впровадження стандартизованої єдиної для всіх системи оцінки якості продукції; підтримка режиму економії, що дозволить знизити собівартість продукції до мінімуму.

У нутріівництві проблема взаємин учасників складна та багатогранна. Важливим етапом інтеграційного об'єднання економічних суб'єктів є створення умов, що сприяють стимулюванню виробництва нутріівничої продукції, зокрема: справедливий розподіл доходів, впровадження комерційного розрахунку на всіх рівнях, наявність оптимальних схем фінансування та інвестування, надання науково-дорадчих та інформаційно-консультаційних послуг. З ціллю підвищення ефективності об'єднання необхідно створити асоціацію нутрієводів, яка візьме на себе зобов'язання об'єднання, координації та інформаційного забезпечення діяльності нутріівничих господарств і на її базі будуть організовані інформаційно-

консультаційні центри. Структура керування об'єднання формується відповідно до професійної спеціалізації з метою максимального дотримання інтересів всіх учасників. Інтеграційні зв'язки між економічними суб'єктами повинні бути визначеними, детермінованими і регламентованими договором про спільну діяльність.

Використання системи взаємин між партнерами нутріівничого бізнесу дозволить врахувати інтереси виробників, а також держави і споживачів, що сприятиме поліпшенню соціально-економічного положення сільських жителів, одержанню якісної продукції за стабільними прийнятними цінами, дасть можливість вийти на міжнародні хутряні аукціони. Для реалізації методів і принципів взаємозв'язку і керування структурними одиницями господарство-інтегратор стане консолідуючою ланкою об'єднання. Засновниками даної організації можуть бути: переробні підприємства, діючі великотварні нутріівничі ферми, племінний центр чи інші економічні суб'єкти, зацікавлені в розвитку нутріівничого бізнесу та одержанні дивідендів.

Оскільки розвиток підприємств галузі нутріївництва гармонійно об'єднує у собі цілі національних проектів розвитку АПК, це додасть значимість запропонованим стратегічним орієнтирам в очах громадськості. Одним зі складних питань при створенні інтеграційного об'єднання є порядок формування статутного капіталу. Стимулювати господарства-учасників можливо шляхом впровадження єдиної стратегії реструктуризації боргів, довгострокового кредитування підприємств за рахунок засобів фінансових установ та високорентабельних підприємств із субсидуванням, бюджетними процентними платежами, проведенням лізингових угод з придбання обладнання, наданням інформаційно-консультативних послуг і навчання.

Створення керуючої системи на чолі із кращими фахівцями нутріївничих ферм, кушнірських майстерень, науковцями ДДАЕУ, маркетологами та інформаційними консультантами дозволить об'єднати науковий та управлінський потенціал зацікавлених виробничо-економічних суб'єктів при стимулюванні впровадження нових технологій у виробництво. Основний склад проектного інтеграційного формування суб'єктів галузі нутріївництва включає: керуюча компанія (господарство-інтегратор); фермерські та особисті підсобні господарства; нутріївничі підприємства; племінні нутріївничі ферми; кушнірські майстерні; пункти забою тварин; заготівельні пункти; асоціація нутрієводів, регіональні та районні відділення інформаційно-консультативних служб; фінансові установи; науково-дослідні установи; ринки збуту (рис. 1).

Функції підрозділів між учасниками розподіляються в такий спосіб:

- керуюча компанія (господарство-інтегратор): стратегічне планування, загальне керівництво (керування об'єднанням), бухгалтерський облік і баланс, заключення угод, проведення рекламних акцій, взаємини з органами влади, податковою службою, митницею, складання бізнес-планів для починаючих нутрієводів, маркетинг, співпраця з експертами та науковцями з боку ДДАЕУ;

- комерційна служба керуючої компанії: маркетингові дослідження, забезпечення безперебійного процесу виробництва, пошук вигідних каналів реалізації виробленої та переробленої продукції, фінансовий аналіз і контроль використання оборотних коштів підприємств та організацій, пошук постійних і надійних партнерів у нутріївничому бізнесі, надання фінансової допомоги та підтримки учасникам об'єднання;

- товарні нутріївничі підприємства: виробництво продукції нутріївництва;

- фермерські та особисті підсобні господарства: вирощування молодняка нутрії до забійного віку;

- племінні нутріївничі ферми: вирощування племінних звірів для забезпечення основним поголів'ям інших суб'єктів господарювання;

- пункти забою тварин: прийом партій нутрій, забій, виробництво товарної м'ясної продукції (тушки, напівфабрикати), м'ясокістного борошна, первинна обробка хутросировини;

- кушнірські майстерні (переробні підприємства легкої промисловості): виробництво хутряних виробів із хутрових напівфабрикатів;

- заготівельні пункти (створюються керуючою компанією і (або) існують опосередковано): акумуляція необхідних виробничих ресурсів та організація розподілу їх між учасниками об'єднань;

- асоціація нутрієводів та інформаційно-консультативні служби: забезпечення розвитку інформаційної інфраструктури, надання інформаційно-консультативних послуг, доступу до програмного забезпечення, організація навчання.

Інформаційна інфраструктура нутріївничого інтеграційного об'єднання повинна забезпечувати інформаційне ядро формування, котре включає:

- взаємодію з метою інноваційного забезпечення виробництва з науково-дослідними установами, при необхідності створення госпрозрахункового наукового центру;

- організацію ярмарків, виставок, конференцій, лекцій і семінарів із залученням фахівців ДДАЕУ;

- організацію практичних занять на показових навчальних фермах;

- моніторинг стану підприємств галузі в області, контроль діяльності районних відділень ІКС;

- агітацію, спрямовану на залучення сільських жителів до розведення нутрій, узагальнення і пропаганду досягнень досвіду вітчизняного та закордонного нутріївництва;

- внесення пропозицій органам державної влади щодо способів підтримки товаровиробників та поліпшення розвитку сільських територій, збільшенню робочих місць і рівня доходів сільських жителів;

- надання допомоги при впровадженні в практику кращих програм і технологій розведення нутрій;

- проведення благодійної діяльності — поставки виробленої продукції дитячим будинкам, інтернатам, лікарням;

- сприяння підготовці, виданню та поширенню інформаційно-довідкових матеріалів,

наукової літератури, відео- та аудіопродукції в сфері внутрішнього бізнесу;

— здійснення інформаційно-комерційної діяльності в електронних засобах масової інформації та мережі Internet.

Районні відділення ІКС створюються з метою координації діяльності внутрішніх ферм на локальному рівні та залученням більшої кількості сільського населення до внутрішнього виробництва та переходу в малий бізнес. Основними завдання районного відділення ІКС нутрієводів є: збір, обробка та узагальнення статистичної інформації, створення і ведення бази обліково-аналітичних даних, впровадження і допомога при користуванні комп'ютерних програм ведення внутрішнього бізнесу; організація і надання соціальної, економічної та правової допомоги внутрішнім підприємствам; сприяння особистим підсобним господарствам в оптимізації обсягів і організації виробництва для досягнення максимальних доходів у кожному індивідуальному випадку, виходячи зі сформованих умов виробництва; підвищення культури розведення і споживання нутрій; надання разом із районною ветеринарною службою допомоги в проведенні ветеринарних заходів, забезпеченні вакцинами та медконсультаціями; періодичний огляд внутрішніх ферм для підтримки належного рівня розвитку галузі; проведення лекцій та семінарів, обмін практичним досвідом.

ВИСНОВКИ

Інтеграція суб'єктів внутрішнього виробництва здатна створити сприятливі умови для підвищення зайнятості, одержання високих доходів та поліпшення соціально-економічного положення сільських жителів; сприяти в зміцненні ресурсно-інформаційної бази виробників внутрішньої продукції через пошук альтернативних каналів надходження необхідних ресурсів (товарів); акумулювати і перерозподіляти інвестиційні ресурси; сприяти покращенню фінансової діяльності підприємств через проведення різносторонніх заходів взаємних фінансових зобов'язань (кліринг); провадити інформаційне забезпечення шляхом надання учасникам об'єднання необхідної комерційної, науково-методичної, юридичної та ін. інформації; постачати в внутрішнє виробництво торгово-промисловий і банківський капітал, що дозволяє забезпечити відтворювальний процес і створити сприятливий інвестиційний клімат; досліджувати кон'юнктуру ринку основних та побічних продуктів внутрішнього виробництва, визначати основні тенденції його розвит-

ку; створити організовану мережу каналів розподілу і просування товарів переважно у вигляді регіональних оптових ринків, м'ясних і універсальних продовольчих бірж, розподільних центрів, ярмарків та аукціонів; сформувати інформаційну інфраструктуру для забезпечення координації всіх процесів між учасниками формування.

Література:

1. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2005. — 292 с.

2. Березівський П.С. Економічна ефективність виробництва продукції в аграрних формуваннях / П.С. Березівський, Г.В. Брик. — Львів: Ліга-Прес, 2013. — 236 с.

3. Дієсперов В.С. Ефективність виробництва у сільськогосподарському підприємстві: монографія / В.С. Дієсперов. — К.: ННЦ ІАЕ, 2008. — 340 с.

4. Економіка підприємства: навч. посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. С.П. Кирильчук. — Сімферополь: Фенікс, 2013. — 444 с.

5. Коваленко О.В. Розвиток корпоративно-інтегрованих агроформувань: зарубіжний досвід і українська практика / О. В. Коваленко // Економіка та управління. — 2011. — № 1. — С. 116—120.

References:

1. Andrijchuk, V.H. (2005), *Efektivnist' diial'nosti ahrarnykh pidpryemstv: teoriia, metoda, analiz* [Efficiency of agrarian enterprises activity: theory, method, analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.

2. Bereziv's'kyj, P.S. and Bryk, H.V. (2013), *Ekonomichna efektyvnist' vyrobnytstva produktsii v ahrarnykh formuvanniakh* [Economic efficiency of goods production in the agrarian forming], Liga-Pres, L'viv, Ukraine.

3. Diiesperov, V.S. (2008), *Efektivnist' vyrobnytstva u sil's'kohospodars'komu pidpryemstvi* [Efficiency of production in an agricultural enterprise], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.

4. Kyryl'chuk, S.P. (2013), *Ekonomika pidpryemstva* [Economics of enterprise], Feniks, Simferopol', Ukraine.

5. Kovalenko, O. V. (2011) *Rozytok korporatyvno-integrovanyh agroformuvan': zarubizhnyi dosvid i ukrains'ka praktyka* [Development of corporate-integrated agricultural enterprises: foreign experience and ukrainian practice] *Economy and Management*, Issue 1, 116—120 pp. *Стаття надійшла до редакції 03.02.2015 р.*